

Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Masalların Duygusal Yön Analizine Göre Değerlendirilmesi*

Ömer ÇİFTÇİ** ve Mustafa KAYA***

Öz: Bütün kültürlerde çocukların ilk karşılaştığı edebi metinler içerisinde masallar ilk sırayı almaktadırlar. Masal halkın hayal gücünden doğan, genellikle cin, peri, dev, ejderha, padişah, vezir gibi kahramanları olan, ağızdan ağıza aktarılarak söylenegelen, anonim halk hikâyeleridir. Masallar çocuklar tarafından istekle dinlenen ve okunulan edebi türlerdir. Çocukların severek okuduğu/dinlediği bu türün çocuk eğitiminde birçok işlevi vardır. Masallar çocukta dinleme becerisi başta olmak üzere okuma, hayal kurma, merak, keşfetme vb. birçok becerinin gelişmesine katkı sunduğu gibi çocuğun yaşadığı topluma ait kültürel değerleri edinmesine de yardımcı olur. Masallar toplumun değer yargılarını, yaşam biçimini yansıttığı için çocuk masallar aracılığıyla içinde yaşadığı toplumun dilini ve kültürel değerlerini öğrenir. Bu kadar önemli katkıları olan bir edebi türü ders kitabına seçerken çok titiz davranmak; bilimsel ölçütleri göz önünde bulundurarak seçmek gerekir. Bu araştırmanın temel amacı ortaokul 5-8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki masalların niteliğini içerik analizi çeşitlerinden duygusal yön analizine göre incelemektir. Bu kapsamda 2017-2018 eğitim-öğretim yılında okutulan Türkçe ders kitaplarındaki masallar incelenmiştir. Bu çalışmada nitel araştırma yaklaşımından doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma verilerinin analizinde içerik analizi çeşitlerinden duygusal yön analizi kullanılmıştır. Masallarda incelenen cümlelerin iletmiş olduğu mesajların pozitif, negatif, karışık ve müphem yönleri belirlenmiştir. Pozitif ifade 1, karışık 3, negatif 5, müphem de 7 rakamı ile belirtilmiştir. Belirtilen bu yönlerden hareketle masalların çocuğun bilişsel ve zihinsel gelişimine uygunluğu bu kriterler göz önünde bulundurularak değerlendirilmiştir. Araştırmanın sonucuna göre Güvercin, Kar Tanesi, Ağustos Böceği ile Karınca, Dünyanın Gezginleri ve Dört Ahbaplar masallarının çocuğun duygusal, zihinsel, psikososyal vb. farklı yönlerdeki gelişimlerini sağlayacak özellikte olduğu; Alis Harikalar

*Ders Kitapları Uluslararası Sempozyumunda, İstanbul, Türkiye 12-14 Nisan 2018 tarihinde bir kısmı sözlü olarak sunuldu.

**Doç. Dr., Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, omer041967@gmail.com Orcid No: 0000-0001-6875-1124.

***Dr., Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, VAN, m.kaya@yyu.edu.tr, orcid.or/0000-0003-4755-4994.

Diyarında-Tavşan Peşinde ve Tasa Kuşu masallarının bu özelliklere sahip olmadığı ve çocukların farklı yöndeki gelişimlerine bir katkı sağlayamayacağı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: 5-8. sınıf Türkçe ders kitabı, duygusal yön analizi, çocuk eğitimi

The Evaluation of Tales in Middle School Turkish Textbooks According to Emotional Analysis

Abstract: Fairy tales take the first place among literary texts that children encounter in all cultures. The fairy tale is anonymous folk tales that are born out of the imagination of the people, usually have heroes such as jinn, fairy, giant, dragon, sultan, vizier, and transmitted from mouth to mouth. Fairy tales are literary genres that are eagerly listened to and read by children. This type, which children love to read / listen to, has many functions in child education. Tales of the child, especially the skill of listening, reading, dreaming, curiosity, exploring, etc. It contributes to the development of many skills and helps the child to acquire cultural values of the society in which he lives. Since fairy tales reflect the value judgments and lifestyle of the society, the child learns the language and cultural values of the society in which he lives. To be very meticulous when choosing a literary genre with such important contributions to a textbook; it is necessary to select it considering scientific criteria. The main purpose of this research is secondary school 5-8. To analyze the quality of tales in the Turkish course books in the classroom according to emotional direction analysis which is one of the content analysis types. In this context, the tales in the Turkish textbooks taught in the 2017-2018 academic year were examined. In this research, document analysis method, which is one of the qualitative research approach, was used. Emotional direction analysis, one of the content analysis types, was used in the analysis of the research data. The positive, negative, mixed and ambiguous aspects of the messages conveyed by the sentences examined in the fairy tales were determined. The positive expression is indicated by the number 1, mixed 3, negative 5, and vague 7. Based on these aspects, the suitability of the tales for the child's cognitive and mental development was evaluated by considering these criteria. According to the results of the research, the tales of Pigeon, Snowflake, Cicada and Ant, Travelers of the World, and the Four Chaps are the child's emotional, mental, psychosocial, etc. it is capable of providing development in different directions; It can be said that the tales of Alice in Wonderland-Rabbit

Pursuit and Stone Bird tales do not have these features and cannot contribute to the development of children in different directions.

Keywords: 5th- 8th grade Turkish textbook, emotional direction analysis, child education

Giriş

Çocuğun okuma aşamasına geçmeden önce ilk tanıdığı türler, sözlü edebiyata dayalı ürünlerdir. Çocuk, sözlü edebiyat ürünlerini (masal, ninni, tekerleme vb.) annesinden ve yakın çevresinden duymaya başlar. Bu ürünler içerisinde olay ve hayal unsuruna dayalı olan, çocuğun hayatını renklendiren, onun hayal dünyasına hitap eden en önemli tür masaldır.

Masalların kaynağı üzerine farklı görüşler ileri sürülmüştür. Grimm Kardeşlerden Wilhelm Grimm'e göre, masalların çıkış yeri İndo-Avrupa'dır. İndo-Avrupa çevresine giren milletlerin mitolojileri zaman içinde değişerek masalları oluşturmuştur. Alman halk bilimci Von der Leyen ise, masalların kaynağını eski rüyalara bağlar (Şimşek, 2002: 59). İnsanoğlunun yüzlerce yıllık deneyimlerinden süzülüp gelen masallar, her toplumda yer bulmuştur. Toplumlar gelecek nesillere tecrübelerini ve yaşama bakış açılarını masallarla anlatmıştır. Böylece masal hem her toplumda var olmuş hem de farklı bir isimle o dildeki yerini almıştır.

Masal, Arapça "mesel" kelimesinden gelmektedir. Kâmûs-ı Osmani'ye göre, masal "mesel" in değişmiş şeklidir. Divânü Lügati't Türk'te "ödkünç" diye geçer. Çağatay Türkleri masala "tutmak", Kerkük Türkleri "matal", Azeriler "nağıl", Teleüt Türkleri "çerçok", Kırgızlar "ezteg", Şor Türkleri "libak", Balkan Türkleri "masal", Yarkent ve Kaçkar Türkleri de "çöcek" derler (Demirel, Uludağ, Tozlu, Seven, Çeçen, 2011: 141). Günümüzde masal, birçok eğitimci tarafından yararlı olarak görülmesine karşın, bazı ana-baba ve öğretmenler tarafından gerçek dünyayı yansıtmadığı gerekçesiyle kabul görmeyen bir tür olarak da karşımıza çıkmaktadır. Ancak masalın, çocuğu hayal dünyasında dolaştırmasından ve gerçek dünyaya uyum sağlayamamasından korkmamak gerekir. Çocuğa verilecek masal, çocuğun gelişim özellikleri göz önünde bulundurularak ve bilinçli bir şekilde seçilerek verilebilir (Yılmaz, 2012:302).

Masal, halkın hayal gücünden doğan (Oğuzkan, 2000: 17; Şimşek, 2002: 59), ağızdan ağıza aktarılarak gelen, kahramanları cin, peri gibi olağanüstü varlıklar olan, anonim halk hikâyeleridir. Masallar genel itibariyle "zamanın birinde, vaktiyle, bir varmış, bir yokmuş." gibi belirsiz zaman dilimlerini belirten kalıp ifadelerle başladıkları için masallarda belirli bir zaman

dilimi yoktur. Zaman kavramı olmadığı gibi aynı zamanda yer kavramı da yoktur. Her ne kadar masalın içinde yer isimleri geçse de okuyan veya dinleyen herkes bilir ki masalda anlatılan olayın o yerle bir ilişkisi yoktur.

Masallarda rastladığımız kahramanlar; insanlar (padişah, tüccar, oduncu, Keloğlan, Arap vb.); hayvanlar (arслан, tilki, at, güvercin, papağan vb.); bitkiler (ağaç, çiçek vb.); maddi unsurlar, alet ve eşya (dağ, taş, mağara, kuyu, su, sofrası, seccade, değirmen, ayna, çalgı vb.); hayali yaratıklar (dev, cin, peri vb.); yalın fikirler (akıl, zekâ, iyilik, kötülük, güzellik vb.) gibi akla gelen her şeydir (Temizyürek, Şahbaz, Gürel, 2016: 41). Masallarda dürüst-sahtekâr, akıllı-aptal, adil-zalim insan tipleri karşı karşıya gelir. Bu olumlu-olumsuz tipler aracılığıyla örnek alınacak ya da sakınılacak davranış biçimleri dikkate sunulur. Bütün masallarda olumlu özellikler iyi, güzel ve doğru olanda; olumsuzluklar ise kötü, çirkin ve yanlış olanda odaklanır. Masalın sonunda daima olumlu tipler kazanır. Olumsuz tipler cezalandırılır. Bütün masallarda meziyetler güzelde, iyide ve güçlüde; kusurlar ise çirkinde, kötüde ve zayıftadır (Şimşek, 2002: 60). Masallarda toplumun yaşam biçimi ve kültürel değerlerine yer verildiği için bu türlerde sosyal hayattaki bireylere ve varlıklara rastlamak olağan bir durumdur. Bununla birlikte toplumun hayal ürününü yansıtan kahramanlara rastlamak da pek mümkündür.

Masalların içinde kahramanları örnek edinilmeye değerler bulunduğu gibi şerrinden kaçınılması gerekenler de bulunmaktadır. Masallara asıl eğitim değeri katan durum budur: Çocuklarımızın ruhunu iyi örneklerle göre inşa ederek onları inandıkları yolda yürüyebilecek, yürüdükleri yolda güçlükleri yenecek, şahsiyetli birer insan yapmak (Kantarcıoğlu, 1991:41). Yavuzer'e (2012) göre çocuk, kişiliğinin gelişiminde bir modelle kendini özdeşleştirir. Çocuğun başlangıçta model olarak aldığı kişiler anne ve baba iken zamanla bunların yerini arkadaş, film ve kitaplardaki kahramanlar alır. Çocukların büyük bir bölümü birtakım hayali maceralardan oluşan öyküleri dinlerken büyük zevk duyarlar ve bu öykü kahramanlarıyla kendilerini özdeşleştirirler. Bundan dolayı kitap kahramanlarının ahlâkî ve sosyal açıdan sağlıklı olması, çocuğun kendisini istenmeyen bir modelle özdeşleştirmesine neden olabilir. Masallarda sade ve akıcı bir dil vardır. Bunun yanında döşeme bölümüne uzun bir tekerleme ile başlanır. Bu durum masal dilinin zevkli olmasını sağlar. Böylece okuyucuya edebi bir haz verir. Bu durum çocuğun dil gelişimine önemli bir katkı sağlar. Çocuk, masalda yeni kelimeler, deyimler ve atasözleri öğrenerek kelime hazinesini zenginleştirir. Kelime hazinesi zenginleşmiş çocuk, ana dilini en etkin şekilde kullanır. Yavuz (1996)'a göre masallar bir insana ana dilinin tadına varmasını, ana dilinin inceliklerini doğru ve güzel öğretebilir. Çocuklara dinleme, konuşma, okuma ve yazma edinimlerini kazandırmakta masalların motivasyonu yadsınamaz.

Masallar geçmiş ve gelecek arasında önemli bir köprü görevi görür. Masallar geçmişin sosyal ilişkileri, yaşam biçimleri, eğitim şekilleri, çevre ile ilişkileri vb. davranış yapılarının sade bir dille anlatıldığı edebî ürünlerdir. Bu özellikleriyle değerler eğitiminde bir araç olarak kullanılabilir (Sever, Memiş ve Sever, 2015: 248). Masallar sayesinde çocuk kuru bir bilgi olarak karşısına çıkan iyilik ve kötülüğü, yardımseverliği, hoşgörüyü, arkadaşlığı vb. değerleri daha aktif bir biçimde öğrenmekte ve hayatında uygulamaktadır (Tahiroğlu, Kayabaşı ve Kayabaşı, 2013: 483). Çocuk bu vesileyle içinde yaşadığı toplumun hem değerlerini hem de dilinin inceliklerini öğrenir. Nitekim Güneşli de (2008), masallar aracılığıyla bireyin, mensubu olduğu toplumun değerleriyle (kültürüyle) beslendiğini ve kültür aktarımını gerçekleştirdiğini; çocuğun da toplum hayatına hazırlandığını söylemektedir. Birey masallar aracılığıyla hem kültürünü devam ettirir hem de dilini korur. Sakaoğlu (2002), masalların, çocuğun kendi kültürünü öğrenmesi açısından önemine değinmiş ve çocuklarımıza Türk masallarını anlatmanın gerekliliğini ifade etmiştir.

Çocukların bilişsel, duygusal, sosyal, psikolojik gelişimine ve eğitimine katkılarının yanında kültürel değerlerin aktarımında önemli bir görevi yerine getiren masalların ders kitaplarına alınırken ele alınış ve sunuluş biçimi, dil ve kültür aktarımında önemli bir role sahiptir.

Masalın evrensel bir tür olması, çağımızda milletler arasındaki kültürel alışverişlerin hızlanması gibi sebeplerden ötürü dış kaynaklı masal örneklerinin dilimize girmesi olağan bir hal almıştır. Ancak bu tür masalları alırken bazı önemli kriterleri göz önünde bulundurmalıyız. Dış kaynaklı masalları dilimize aktarırken dil yapısına, cümle kuruluşlarına dikkat etmek gerekir. Bunun yanında kendi kültürel değerlerini tam olarak öğrenememiş bir çocuk, yabancı kültürlerin tesirinde kalmakta ve kültürel değerlerden yoksun bir şekilde yetişmektedir. Bundan dolayı çeviri masallarda, edebî metinlerin kültürel boyutları mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır. Bu tür problemleri çözmek için masalların çeviri değil de adapte mantığı ile alınması gerekmektedir (Temizyürek ve diğerleri, 2016: 227-228).

İnsanın hayatı boyunca yaşama bağlanmasını sağlayan, ona umut veren ve onu ayakta tutan en önemli özellik hayal kurmasıdır. Masalların en önemli özelliklerinden biri de çocukların hayal dünyasını geliştirmesidir. Hayal kuran birey, yaşama dört elle sarılır. Hayal dünyası gelişen çocuğun ufku ve bakış açısı da genişler, sorunların üzerine giden, sorunlara çözüm yolu arayan üretken bir birey olur. Kara ve Şençiçek (2015)'e göre günümüz dünyasının karmaşık problemleriyle başa çıkmanın yolu gelişen ve değişen dünyaya ayak uyduran üretken

ve yenilikçi bireyler yetiştirmekten geçer. Üretkenlik hayal kurarken ortaya çıkar. Çocuklar oyun oynarken, masal dinlerken ya da kumdan bir kale inşa ederken hayal kurarlar.

Problem Durumu

Alanyazında Türkçe ders kitaplarındaki masalların kelime-cümle uzunlukları ve okunabilirlik düzeyleri üzerine (Zorbaz, 2007), masal metinlerinin kültür aktarımındaki rolü (Küçükbasmacı ve Öztürk, 2011), masal türünün Türkçe ders kitaplarındaki kullanılabilirliği (Karakuş ve Işık, 2015), masalların öğretim programları ve içerik açısından değerlendirilmesi (Özcan ve Şara, 2016), Türkçe ders kitaplarındaki masalların değer aktarımı açısından incelenmesi (Coşkun ve Çiftçi, 2019) ve Türkçe ders kitabındaki masalların iletildiği değerlerin duygusal yön analizine göre incelenmesi (Çırak vd.) ile ilgili çalışmalar yapılmıştır. Ancak Türkçe ders kitaplarında yer alan masalları duygusal yön analizine göre değerlendiren ve vermek istediği mesajların çocuk seviyesine uygunluğunu ortaya koyan herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Bu çalışmada, Türkçe ders kitaplarındaki masalları duygusal yön analizine göre değerlendirmek ve aynı zamanda verilen mesajların öğrenci seviyesine uygunluğunu ortaya koymak amaçlanmıştır.

Bu amaç doğrultusunda çalışmanın problem cümlesi “Ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan masalların duygusal yön analizine göre niteliği nedir?” şeklinde düzenlenmiş ve bu ana problem altında aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

A. Beşinci sınıf Türkçe ders kitabında yer alan masalların;

B. Altıncı sınıf Türkçe ders kitabında yer alan masalların;

C. Yedinci sınıf Türkçe ders kitabında yer alan masalların;

D. Sekizinci sınıf Türkçe ders kitabında yer alan masalların duygusal yön analizine göre nitelikleri nedir? (Sekizinci sınıf Türkçe ders kitabında masal olmadığı için bu alt problem gerçekleştirilmemiştir).

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Türkçe ders kitaplarındaki masalların niteliğini ve iletikleri mesajları değerlendirmek amacıyla yapılan bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2016)’e göre doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Bu tür araştırmalarda, araştırmacı ihtiyacı olan veriyi, gözlem veya görüşmeye gerek kalmadan elde edebilir.

Çalışma Materyali

Çalışmanın materyali, 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Van'daki ortaokullarda okutulan Bilnet yayınevine ait 5. sınıf Türkçe ders kitabı, Başak yayınevine ait 6. sınıf Türkçe ders kitabı, Ez-De yayınevine ait 7. sınıf Türkçe ders kitabı ve Dörtel yayınevine ait 8. sınıf Türkçe ders kitabından oluşmaktadır.

Veri Toplanması ve Analizi

Araştırmada kullanılan duygusal yön analizine göre masalarda incelenen cümlelerin ilettiği mesajların pozitif, negatif, karışık ve müphem yönleri belirlenmiştir. Ezel ve Tavşanlı'ya (2001) göre kolaylık, kesinlik ve nicel işlemlerin yapılabilmesini sağlamak için bu yönler, farklı rakamlarla gösterilmiştir. Pozitif ifade 1, karışık 3, negatif 5, müphem de 7 rakamı ile belirtilmiştir. Bu analiz türünde duygusal yöne göre gruplara ayırma ve şifreleme kurallarının mantıklı ve açık bir şekilde açıklanması ve yazıya geçirilmesi önemlidir. Bu işlem gerek analizciler gerekse onları kontrol edenler için olması gereken bir standartlaşmayı sağlar. İçerik analizinin en zayıf noktalarından biri olan görecelilik sorununu en aza indirecek standartlaşma bu yolla sağlanabilir ve güvenilirlik de önemli oranda yükselebilir. Masalardaki bütün cümleler bu ölçütlere göre incelendikten sonra frekans ve yüzdeleri bulunmuş ve içerdiği mesajlara göre "birim olarak bütün cümle" ve "birim olarak tek cümle" şeklinde sınıflandırılmıştır. "Birim olarak bütün cümle", paragrafta bulunan cümlelerin toplu olarak ilettiği mesajı, "birim olarak cümle" ise o paragrafta yer alan cümlelerin tek tek ilettiği mesajı karşılamaktadır. Bir paragrafta bütün cümleler pozitif değer iletiyorsa paragrafın tamamının ilettiği değer pozitif; bir paragrafta bütün cümleler negatif değer iletiyorsa paragrafın tamamının ilettiği değer negatif; bir paragraftaki cümleler farklı değerler iletiyorsa paragrafın bütün olarak ilettiği değer karışıktır. Her bir cümle ve paragrafın ilettiği değerler bu ölçütlere göre bulunduktan sonra metinlerde iletilen değerlerin frekans ve yüzdeleri ortaya konulmuştur.

Çalışmanın materyalini oluşturan masal metinlerindeki cümlelerin duygusal karşılıkları beş ayrı uzmana (kodlayıcıya) bulduruldu. Uzmanlardan gelen kodlar güvenilirliğin test edilmesi için Miles ve Huberman (2016) tarafından önerilen aşağıdaki formül kullanılmıştır:

$$\text{Güvenirlilik} = \frac{\text{uzlaşma sayısı}}{\text{uzlaşma} + \text{uzlaşmama sayısı}}$$

Yukarıdaki formül araştırmacılar (kodlayıcılar) arasındaki uygunluğu test etmeye yöneliktir ve elde edilen eşitliğin %70'ten daha yüksek bir sonuç vermesi beklenir.

Metinlerin güvenilirlik eşitlikleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 1. Masallara Ait Güvenirlik Puanları

Sıra	Masalın Adı	Güvenirlik
1	Güvercin	$90 / 90+35 = 0.72$
2	Alis Harikalar Diyarında-Tavşan Peşinde	$70 / 70+20 = 0.80$
3	Kar Tanesi	$140 / 140 + 35 = 0.80$
4	Ağustos Böceği ile Karınca	$14 / 14 + 3 = 0.82$
5	Dünyanın Gezginleri	$69 / 69 + 13 = 0.84$
6	Tasa Kuşu	$107 / 107 + 15 = 0.87$
7	Dört Ahbaplar	$24 / 24 + 3 = 0.88$

Bulgular

Bu bölümde 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki masalların duygusal yön analizine göre niteliği ile ilgili bulgulara yer verilmiştir.

5. Sınıf Ders Kitabındaki Masallara Ait Bulgular

Tablo 2. Güvercin Masalının Duygusal Yön Analizi

Duygusal Yön Analiz Gruplamaları	Birim olarak bütün cümleler	Birim olarak cümle
Hindistan'daki büyük bir ormanda bir karga yaşarmış, yuvasının nerede olduğunu kimse bilmezmiş.		7
Ağaç dalları arasında bulunan yuvasında etrafı seyrederken bir avcının yaklaştığını fark etmiş.	3	5
Karga avcıyı gözetlemeye başlamış. Avcının bir elinde sopa diğer elinde de ağ varmış. Karga bu sevimsiz avcıdan iyice şüphelenmeye başlamış.		7
Güvercinlerin yakalandığını gören avcı sevinçle onlara doğru koşmaya başlamış.	5	5
Avcının kendilerine doğru sevinç çığlıkları atarak koştuğunu gören güvercinler korkmuşlar. Bu korkuyla da kanat çırpmaya başlamışlar. Güvercinlerden bazıları da bağırıp çağırarak ağlamaya başlamış.		5
Kardeşlerim, beni dinleyin! Hep bir ağızdan bağırmayın. Herkes kendi başına kurtulmayı da düşünmesin. Böyle yaparsanız hemen avcının eline geçersiniz.	1	1
Avcıya yakalanmak istemiyorsanız beni dinleyin. Hep birlikte hareket etmeliyiz. Birlikte hareket ederek avcıdan kurtulabiliriz.		1

Masal toplam 125 cümleden oluşmaktadır. 125 cümleden örnek olarak sadece 7 cümle tabloda gösterilmiştir. Tablonun yorumunda belirtilen yüzdeler bütün cümleler dikkate alınarak elde edilmiştir.

Güvercin masalını birim olarak bütün cevap şeklinde değerlendirdiğimizde %50'si pozitif, %20'si karışık, %10'u müphem (nötr), %20'si negatif cümlelerdir. Birim olarak cümle bazında değerlendirdiğimiz zaman %60'ı pozitif, %15'i olumsuz, %25'i müphem(nötr) cümlelerden oluşmaktadır. Bu veriler ışığında Güvercin adlı masal genel olarak olumlu mesajlar içermekle birlikte karışık mesajlar içerdiği de görülmektedir. Genel itibariyle olumlu mesajların verildiği bu masal, çocuğun duygusal, zihinsel vb. farklı yüzlerindeki gelişmeyi sağlayacak özelliktedir.

Tablo 3. Alis Harikalar Diyarında-Tavşan Peşinde Masalının Duygusal Yön Analizi

Duygusal Yön Analiz Gruplamaları	Birim olarak bütün cümleler	Birim olarak cümleler
Alis ırmağın kıyısındaki çimenlerin üzerinde, ablasının yanında boş boş oturuyordu.		5
Canı sıkılmaya başlamıştı. Çünkü yapacak hiçbir şeyi yoktu.		5
Bir iki kere ablasının elinde okuduğu kitaba göz attı. Fakat kitapta ne bir resim ne de bir konuşma vardı. Alis kendi kendine, "İçinde resim ve konuşma olmayan kitaplar ne işe yararlar!" diye düşündü.	5	5
Hava öylesine sıcaktı ki sersemlemiş ve uykusu gelmişti.		7
Papatyalardan bir çelenk yapmak için kalkıp papatyaya toplanmamı, diye düşünürken önünden kırmızı gözlü beyaz bir tavşanın koşarak geçtiğini gördü.	7	7
"Eğer ateşte kızdırılmış bir maşayı tutacak olursanız eliniz yanar.		1
Eğer parmağınızı kesecek olursanız kan çıkar.	1	1
Ve eğer üzerinde zehir yazılı bir şeyi içerseniz eninde sonunda zehirlenirsiniz."		1

Masal toplam 90 cümleden oluşmaktadır. 90 cümleden örnek olarak sadece 8 cümle tabloda gösterilmiştir. Tablonun yorumunda belirtilen yüzdeler bütün cümleler dikkate alınarak elde edilmiştir.

Alis Harikalar Diyarında-Tavşan Peşinde masalındaki cümlelerinin içerdiği mesajları birim olarak bütün şeklinde değerlendirdiğimizde veya birim olarak cümle düzeyinde değerlendirdiğimizde mesajların %42'si pozitif, %32'si olumsuz, %26'sı karışık cümlelerden

oluşmaktadır. Bu masaldaki cümlelerin genelinin olumlu mesajlar içeren cümle olmasına rağmen masalın diğer kısmı olumsuz ve karışık mesajlar içermektedir. Masalın genel itibarıyla olumsuz mesajlar eğiliminde olduğu gözlenmiştir. Bundan dolayı bu masal negatif eğiliminde değerlendirilmiş olup çocukların zihinsel, bilişsel vb. özelliklerinin gelişimine ciddi bir katkı sağlayamayacağı kanısına varılmıştır.

Tablo 4. Kar Tanesi Masalının Duygusal Yön Analizi

Duygusal Yön Analiz Gruplamaları	Birim olarak bütün cümleler	Birim olarak cümleler
Kışın ortalarıydı. Pencere kıyısına oturmuş yağın karı seyrediyordum.		7
Kar taneleri havada uçuşuyor, sallanıyor, titreyerek yere iniyorlardı.		
Ağaçların üstü, çatılar, avludaki tuvaletin kapısındaki suibriği kar tutmuştu. Bahçedeki çamaşır ipinin üstünde bile kar vardı.	7	7
		7
Dedim ya, hava soğuktu. Daha da fazla soğudu birden. Üşümeye başladım.		5
Yalnız ben mi? Değil! Diğer buharcıklar da üşüyordu. Tir tir titremeye başladık.	5	5
Siz dersiniz ya, üşüyünce dişleriniz birbirine vurduğunda, soğuktan dişlerimiz keman çalıyor diye... Öyle bir üşümeydi bizimkisi.		
Evleri, ağaçları, yolları, tepeleri görmeye başlayınca sevindim.		1
Şimdi de yeni bir merak sarmıştı beni. Neredeydim? Bir suya mı, ağaca mı yoksa bir binanın tepesine mi düşecektim? Bilemiyordum.	1	1
Ama Hazar Denizi'ne düşmeyeceğim kesindi. Çünkü ortalıkta deniz görünmüyordu. Denizdeyken ağırdım. Ama şimdi kar olarak çok hafifim.		1
Yere iyice yaklaştık. O sırada eli sopalı bir çocuk gördüm.		5
Küçük bir köpeğe saldırıyordu.	3	5
Çocuğun yaptığını doğru bulmadım.		1
Bu yüzden oraya inmek istemedim. Rüzgârın beni öteye savurmasını diledim.		1

Masal toplam 175 cümleden oluşmaktadır. 175 cümleden örnek olarak sadece 12 cümle tabloda gösterilmiştir. Tablonun yorumunda belirtilen yüzdeler bütün cümleler dikkate alınarak elde edilmiştir.

Kar Tanesi masalındaki cümlelerin içerdiği mesajları birim olarak bütün şeklinde değerlendirdiğimizde mesajların %30'u pozitif, %5'i olumsuz, %40'ı karışık, %24'ü müphem(nötr) cümlelerden oluşmaktadır. Masalın içerdiği mesajlar birim olarak cümle düzeyinde değerlendirildiği zaman %50'si pozitif, %14'ü olumsuz, %2'si karışık, %34'ü

müphem(nötr) cümlelerden oluşmaktadır. Cümleler birim olarak değerlendirildiği zaman her bir cümle tek tek ele alındığı için cümlelerin bütün olarak değerlendirilmesinden farklı sonuçlar çıkmaktadır. Cümleler paragraf şeklinde bütün olarak değerlendirildiği zaman ilettiği mesaj bakımından içinde hem olumlu hem de olumsuz ifadeler bulundurabildiği için karışık kapsamında değerlendirilmektedir. Aynı zamanda birim olarak cümle bazında karışık ifadesinin olmaması gerekirken bu masalda %2 karışık ifadesine rastlanmıştır. Bu durum masal içindeki bazı sıralı cümlelerin de hem olumlu hem de olumsuz ifadelerin bir arada bulunmasından kaynaklanmaktadır. Bu veriler ışığında Kar Tanesi adlı masal genel olarak olumlu mesajlar içermekle birlikte karışık mesajlar içerdiği de görülmektedir. Genel itibariyle olumlu mesajların verildiği bu masal, çocuğun duygusal, zihinsel vb. farklı yüzlerindeki gelişmeyi sağlayacak özelliindedir.

6. Sınıf Ders Kitabındaki Masallara Ait Bulgular

Tablo 5. Ağustos Böceği ile Karınca Masalının Duygusal Yön Analizi

Duygusal Yön Analiz Gruplamaları	Birim olarak bütün cümleler	Birim olarak cümle
Yazın sıcak günlerinde, Herkes koşturup çalışırken, Sadece kendisiyle ilgilenirken		1
İyi kalpli ağustos böceği, Esirgememiş kimseden iyiliğini.	3	5
Herkes koşuşturmada, düşünürken kendini. Onun amacı eğlendirmekmiş çevresini		1
Ah cimri karınca! Razı olur mu buna?	5	5
Ağustos böceği, onu eğlendirmiş olsa da Paylaşmak aklının ucundan geçmez asla..		5
Paylaşmayı bilenleri eğlendirmiş. Siz de duyarsanız şarkısını, Bilin ki anlatıyor hayatın güzel yanlarını...	1	1

Masal toplam 17 cümleden oluşmaktadır. 17 cümleden örnek olarak sadece 7 cümle tabloda gösterilmiştir. Tablonun yorumunda belirtilen yüzdeler bütün cümleler dikkate alınarak elde edilmiştir.

Ağustos Böceği ile Karınca masalındaki cümlelerin içerdiği mesajları birim olarak bütün şeklinde değerlendirdiğimizde mesajların %33'ü pozitif, %17'si olumsuz, %33'ü karışık, %17'si müphem(nötr) cümlelerden oluşmaktadır. Masalın içerdiği mesajlar birim olarak cümle

düzeyinde değerlendirildiği zaman %61'i pozitif, %30'u olumsuz, %9'u müphem(nötr) cümlelerden oluşmaktadır. Genel olarak olumlu mesajların verildiği bu masal, çocuğun duygusal, zihinsel vb. farklı yüzlerindeki gelişmeyi sağlayacak özelliktedir.

Tablo 6. Dünyanın Gezginleri Masalının Duygusal Yön Analizi

Duygusal Yön Analiz Gruplamaları	Birim olarak bütün cümleler	Birim olarak cümle
Her taraf karlarla kaplıymış, ama insanlar da hayatlarından memnunmuş.		1
Evlerde, sıcacık ocaklarda kestaneler pişiriliyor.	1	1
Uzun kış gecelerinde dedeler torunlarına masallar anlatıyormuş.		1
Ayaklarının ıslanmasını, ellerinin kıpkırmızı olmasını ise hiç mi hiç umursamıyorlarmış.	5	5
Kış, karganın pek de kibar olmayan bu sözlerini duyunca önce çok kızmış.		
Günler günleri, haftalar haftaları kovalamış, aylar geçmiş.		7
Bir gün Kış yine çınar ağacının altında otururken yukarıdaki dallardan birinde tüneyen ve oradan kendisine seslenen karganın sesiyle irkilmiş.	7	7
İnsanlara, dolaplardan sıcak giysilerini çıkarttırmış, sobaları, şömineleri, ocakları yaktırmış.	3	1
İnsanlarda kışlık yakacak telaşı başlatmış.		5

Masal toplam 82 cümleden oluşmaktadır. 82 cümleden örnek olarak sadece 9 cümle tabloda gösterilmiştir. Tablonun yorumunda belirtilen yüzdeler bütün cümleler dikkate alınarak elde edilmiştir.

Dünyanın Gezginleri masalındaki cümlelerin içerdiği mesajları birim olarak bütün şeklinde değerlendirdiğimizde mesajların %52'si pozitif, %9'u olumsuz, %18'i karışık, %21'i müphem(nötr) cümlelerden oluşmaktadır. Masalın içerdiği mesajlar birim olarak cümle düzeyinde değerlendirildiği zaman %67'si pozitif, %11'i olumsuz, %22'si müphem(nötr) cümlelerden oluşmaktadır. Genel olarak olumlu mesajların verildiği bu masal, çocuğun duygusal, zihinsel vb. farklı yüzlerindeki gelişmeyi sağlayacak özelliktedir.

7. Sınıf Ders Kitabındaki Masallara Ait Bulgular

Tablo 7. Tasa Kuşu Masalının Duygusal Yön Analizi

Duygusal Yön Analiz Gruplamaları	Birim olarak bütün cümleler	Birim olarak cümle
Bir memleketin birinde Sülün Kız derler, bir kız varmış.		7
Ne kimsenin bir tüyüne dokunur ne de yerdeki karıncayı incitirmiş.	3	1
Günün birinde babasını elinden alınca bir korku gelip dalına binmiş.		5
Ya dağımızı sel alırsa ya bağımızı yel alırsa!		5
Bütün emeğimiz suya gider, yorulduğumuz yanımıza kalır...	5	5
Diye korktukça kurar, kendi kendini yiyip tüketirmiş...		5
A Sülün kızım demiş; ne diye kara kara düşünüp durursun?		1
İki el, bir baş içindir; geçinmeyecek ne başımız var!	1	
Ben çulha dokurum, sen gergef işlersin, gül gibi geçinip gideriz.		1
		1

Masal toplam 122 cümleden oluşmaktadır. 122 cümleden örnek olarak sadece 9 cümle tabloda gösterilmiştir. Tablonun yorumunda belirtilen yüzdeler bütün cümleler dikkate alınarak elde edilmiştir.

Tasa Kuşu masalındaki cümlelerin içerdiği mesajları birim olarak bütün şeklinde değerlendirdiğimizde mesajların %47'si pozitif, %26'sı olumsuz, %17'si karışık, %10'u müphem(nötr) cümlelerden oluşmaktadır. Masalın içerdiği mesajlar birim olarak cümle düzeyinde değerlendirildiği zaman %58'i pozitif, %32'si olumsuz, %8'i müphem(nötr) cümlelerden oluşmaktadır. Genel olarak olumlu mesajların verildiği bu masal, olumsuz ifadelerin oranı %32 olduğundan dolayı çocuğun duygusal, zihinsel vb. farklı yüzlerindeki gelişmeyi sağlayacak özellikte olmadığı söylenebilir.

Tablo 8. Dört Ahbaplar Masalının Duygusal Yön Analizi

Duygusal Yön Analiz Gruplamaları	Birim olarak bütün cümleler	Birim olarak cümle
Fare ile kargayı alarak yanlarına,		1
Çıkarlar uzun bir yola.	3	
Ceylanla kaplumbağa.		7
		5
Az giderler, uz giderler.		
Dere tepe düz giderler.		

Günlerden bir gün güzel gözlü Ceylan Gelmez olur gittiği Irak yoldan...		
Dostları bir tasa alır,		1
Karga ile fare hemen yollanır.	1	
		1
Kaplumbağaya derler: “Sen gelme, Otur buralarda bizleri bekle. Çünkü bize ayak uyduramazsın sen.”		
Bir de bakarlar arkalarında kaplumbağa.		5
Çıkışmaya kalmaz, avcı yetişir peşlerinden.	5	5
Kaplumbağayı alır tortop yerden: “Sensin demek işleri çeviren güdük Molla Suçunu söyleteceğim der sana zorla. Haydi, gir bakalım şu ağın içine.”		

Masal toplam 27 cümleden oluşmaktadır. 27 cümleden örnek olarak sadece 7 cümle tabloda gösterilmiştir. Tablonun yorumunda belirtilen yüzdeler bütün cümleler dikkate alınarak elde edilmiştir.

Dört Ahbaplar masalındaki cümlelerin içerdiği mesajları birim olarak bütün şeklinde değerlendirdiğimizde mesajların %45’i pozitif, %22’si olumsuz, %33’ü karışık cümlelerden oluşmaktadır. Masalın içerdiği mesajlar birim olarak cümle düzeyinde değerlendirildiği zaman %63’ü pozitif, %26’sı olumsuz, %11’i müphem(nötr) cümlelerden oluşmaktadır. Genel olarak olumlu mesajların verildiği bu masal, çocuğun duygusal, zihinsel vb. farklı yüzlerindeki gelişmeyi sağlayacak özellikte olmadığı söylenebilir.

Tablo 9’da ortaokul ders kitaplarında yer alan masalların cümle sayıları ve bu cümlelerdeki pozitif, negatif ve müphem ifadelerin frekansına yer verilmiştir.

Tablo 9. Masallardaki Birim Olarak Cümlelerin Analizi

Masallar	Cümle Sayısı	Pozitif	Negatif	Müphem
Güvercin Masalı	125	75	19	31
Alis Harikalar Diyarında	90	37	29	24
5. Sınıf Tavşan Peşinde				
Kar Tanesi	175	88	24	60
6. Ağustos Böceği ile Karınca	17	11	5	1

	Dünyanın Gezginleri	82	55	8	19
	Tasa Kuşu	122	71	39	12
7. sınıf	Dört Ahbaplar	27	17	7	3

Tablo 9 incelendiğinde birim olarak cümle sayısına göre en fazla olumlu mesajların yer aldığı masallar Kar Tanesi, Güvercin Masalı, Ağustos Böceği ile Karınca, Dünyanın Gezginleri ve Dört Ahbaplar'dır. Masallar içerisinde birim olarak cümle sayısına göre en az olumlu cümle sayısının bulunduğu masal Alis Harikalar Diyarında-Tavşan Peşinde masalıdır. Tasa Kuşu masalının olumlu cümle sayısının çok olmasına karşın olumsuz mesaj içeren cümle sayısının da çok olduğu görülmektedir.

Tartışma ve Sonuç

Yapılan araştırma sonucunda 5. sınıf Türkçe ders kitabındaki masallar cümle düzeyinde incelendiğinde Güvercin masalının %60'ı pozitif, %15'i olumsuz, %25'i müphem(nötr) cümlelerden oluşmaktadır. Alis Tavşan Peşinde masalının %42'si pozitif %32'si olumsuz, %26'sı karışık cümlelerden oluşmaktadır. Kar Tanesi masalının %70'i pozitif, %14'ü olumsuz, %16'sı karışık cümlelerden oluşmaktadır. Buna göre Güvercin ve Kar Tanesi masallarının nitelikli birer masal olduğu, bu masalların çocuğun bilişsel ve duyuşsal özelliklerine katkı sağlayacağı kanaatine varılmıştır. Ancak Alis Tavşan Peşinde masalı istenen niteliği sağlayamadığı ve çocukların bilişsel ve duyuşsal özelliklerine katkı sunamayacağı kanısına varılmıştır.

5. sınıf Türkçe ders kitabındaki masallar ilettiği mesajlar açısından incelenirken masallarda çocuğun psikolojik gelişimine uygun ifadeler ve durumlar tespit edilmeye çalışılmıştır:

Ölçülü bir şekilde doğadan yararlanmak balıkçılık, arıcılık vb. gibi işlerle ilgilenmek doğa ile doğru ve uyumlu bir ilişkinin kurulduğunun en açık göstergesidir. Ancak elinde sopa ve ağıyla birçok güvercini yakalamaya çalışan avcı karakteri doğa ile empati kuramamış bir karakter olarak karşımıza çıkmaktadır. Dökmen (2000)'e göre doğadan yeterince yararlanabilmek, doğa ile sağlıklı etkileşimde bulunabilmek için doğayı tanımak / anlamak, yani doğa ile empati kurmak gerekir. Doğayla empati kuran birey, doğa karşısında coşku ve onu koruma arzusu hisseder.

Genel itibariyle çeşitli yasaklar koymak, çocuğun girişimcilik ve teşebbüs ruhunu öldürür gibi algılansa da çocuğa kendisinin tek başına üstesinden gelemeyeceği çeşitli yasaklar koymak, aslında çocuğu tehlikelerden uzaklaştırmak için yapılabilir. Alis Tavşan Peşinde masalında “Eğer ateşte kızdırılmış bir maşayı tutacak olursanız eliniz yanar. Eğer parmağınızı kesecek olursanız kan çıkar. Ve eğer üzerinde zehir yazılı bir şeyi içerseniz eninde sonunda zehirlenirsiniz.” cümleleri çocukta girişimcilik ve keşfetme özelliklerini ortadan kaldırdığı için negatif kabul edilmesi gerekmesine rağmen pozitif ifade olarak kabul edilmiştir. Çünkü Dökmen’e (2000) göre evimizde “ellenmemesi gerekenler” listesi bulunmalıdır. Fakat bu liste insafli olmalı; bu liste, çocuğun çevresiyle olan iletişimini engelleyecek kadar uzun olmamalı. Çocuğunuzun, hava gazı/doğal gaz düğmesiyle oynamasını yasaklayabilirsiniz bulunmalıdır.

6. Sınıf Türkçe ders kitabındaki masallar cümle düzeyinde incelendiğinde Ağustos Böceği ile Karınca masalının içerdiği mesajlar birim olarak cümle düzeyinde değerlendirildiği zaman %61’i pozitif, %30’u olumsuz, %9’u müphem(nötr) cümlelerden oluşmaktadır. Dünyanın Gezinleri masalın içerdiği mesajlar birim olarak cümle düzeyinde değerlendirildiği zaman %67’si pozitif, %11’i olumsuz, %22’si müphem(nötr) cümlelerden oluştuğu görülmektedir. Buna göre her iki masalın da çocuğun bilişsel ve duyuşsal özelliklerine katkı sağlayacağı kanaatine varılmıştır.

Ağustos Böceği ile Karınca masalında geçen şu mısralardan “*Herkes koşuşturmada, düşünürken kendini, /Onun amacı, eğlendirmekmiş çevresini.*” masalın ana karakterlerinden olan Ağustos Böceğinin sadece kendisini düşünmeyen, başkalarını da düşünen, bencil olmayan bir karaktermiş gibi algılansa da aslında bencil bir karakter özelliği göstermektedir. Kendi düşünce ve duygularına odaklanan kişilerin başkalarının duygu ve düşüncelerini anlaması ve onlarla empati kurması güç olabilir. Benmerkezci bir anlayış empatinin önündeki en büyük engellerden biridir. Ağustos Böceği, sadece kendi eğlencesini düşünen, başkalarının koşullarını ve durumlarını göz önünde bulundurmayan bir karakter olarak çocuklar için uygun bir rol-model olamamaktadır. Böyle bir karakter, çocukların bencil düşünce ve tavırlardan uzaklaşmasını sağlayabilir. Kavcar (1994)’a göre edebiyat kişiyi bencilikten, sığlıktan kurtarır.

7. Sınıf Türkçe ders kitabındaki masallar cümle düzeyinde incelendiğinde Tasa Kuşu masalının içerdiği mesajlar birim olarak cümle düzeyinde değerlendirildiği zaman %58’i pozitif, %32’si olumsuz, %8’i müphem(nötr) cümlelerden oluşmaktadır. Genel olarak olumlu mesajların verildiği bu masal, olumsuz ifadelerin oranı %32 yüksek olduğundan dolayı çocuğun duyuşsal, zihinsel vb. farklı yüzlerindeki gelişmeyi sağlayacak özellikte olmadığı söylenebilir.

Dört Ahbaplar masalının içerdiği mesajlar birim olarak cümle düzeyinde değerlendirildiği zaman %63'ü pozitif, %26'sı olumsuz, %11'i müphem(nötr) cümlelerden oluşmaktadır. Genel olarak olumlu mesajların verildiği bu masal, çocuğun duygusal, zihinsel vb. farklı yüzlerindeki gelişmeyi sağlayacak özellikte olmadığı söylenebilir.

Yaşamın akışı içinde olaylar her zaman insanın istediği gibi gitmeyebilir. Bazen istenmeyen bazı olaylarla veya olumsuzluklarla karşılaşılabilir. Yavuz (2001)'a göre önemli olan, bu tür durumlarda kendimizi olumlu düşünce kalıbına yerleştirmektir. Eğer davranışlarımızı olumlu şekilde etkilemek istiyorsak, bilinçaltı dünyamızı yeni ve olumlu düşüncelerle beslemeliyiz. Olumlu düşünceleri tekrar ettiğimizde sadece kendimizi değil, çevremizi de olumlu etkilemiş oluruz. Olumlu olmak, bilinçli bir şekilde güzel tarafı seçmek demektir. Olumlu olmak kendimizi ve başkalarını sevmek, etrafımızdakilere ilgi duymaktır. Olumsuz düşünce ise bireyin üzerinde konu ne olursa olsun son derece kötü etkiler yapar. Tasa Kuşu masalının ana karakterlerinden Sülün Kız bir olay veya durumu yorumladığı zaman içinde bulunduğu duruma olumsuz pencereden bakmaktadır. Bu durum, Sülün Kız'ın çaresiz, moralsiz olmasına sebep olmaktadır. Bu esnada Sülün Kız'ın annesi devreye girmekte ve olayların olumlu taraflarını söyleyerek kızında oluşan olumsuz bakış açısını olumlu bir bakış açısına çevirmektedir. Böylece olaylara olumsuz bakan Sülün Kızda birden bir pozitif hava oluşmakta ve olumsuzlukların üstesinden gelebilmektedir. Masalın karakterlerinden Sülün Kız olumsuz bir rol-model örneği olmasına karşın anne karakteri olumlu bir rol-model çizmektedir.

5. sınıf Türkçe ders kitabındaki Güvercin masalında 75'i pozitif, 19'u negatif, 31'i müphem olmak üzere toplam 125 cümleye; Alis Harikalar Diyarında-Tavşan Peşinde masalında 37'si pozitif, 29'u negatif, 24'ü müphem olmak üzere toplam 90 cümleye; Kar tanesi masalında 88'i pozitif, 24'ü negatif, 60'ı müphem olmak üzere toplam 175 cümleye yer verilmiştir. 6. Sınıf Türkçe ders kitabındaki Ağustos böceği ile Karınca masalında 11'i pozitif, 5'i negatif, 1'i müphem olmak üzere toplam 17 cümleye; Dünyanın Gezginleri masalında 55'i pozitif, 8'i negatif, 19'u müphem olmak üzere toplam 82 cümleye yer verilmişken 7. Sınıf Türkçe ders kitabındaki Tasa Kuşu masalında 71'i pozitif, 39'u negatif, 12'si müphem olmak üzere toplam 122 cümleye; Dört Ahbaplar masalında 17'si pozitif, 7'si negatif 3'ü müphem olmak üzere toplam 27 cümleye yer verilmiştir.

Literatüre baktığımızda masalların eğitimdeki yeri ve konumu ile ilgili çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Mert- Lüle (2012) yaptığı çalışmada ana dili eğitimi-öğretimi sürecinde özellikle masal türünün çocuğun psikolojik ve beyinsel gelişimine katkıları olduğunu iddia etmiştir. Bu türün çocuğun gelişim sürecinde önemli bir yazınsal tür olabileceğini dile getirmiştir. Yılmaz

(2012) masalların çocukları ahlaki gelişim ve kişilik gelişimi bakımından olduğu gibi dil gelişimi yönünden de etkilediğini vurgulamıştır. Şahin (2011) masallar çocukların sosyal becerileri kazanmalarında ve sosyalleşme süreçlerinde, toplumların kültürel değerlerini kuşaktan kuşağa aktarmada önemli bir görev üstlendiğini dile getirmektedir. Çevik (2008) “Türkiye’de Batı Masalları ve Çocuklarımız” adlı çalışmasında öğrencilere masallarla ilgili çeşitli sorular yönelmiştir. Bu sorular neticesinde dikkate değer sonuçlara ulaşmıştır. İlköğretimde 25, lisede 25 öğrenci olmak üzere toplam 50 öğrenciye en çok bildikleri masalları yazmalarını istemiştir. Öğrenciler arasında en çok bilinen masallar *Kırmızı Başlıklı Kız* (%82) ile *Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler* (%78) adlı Grimm masallarıdır. Bunları %52’lik oranla yine bir Grimm masalı olan *Hansel ile Gratel* izlemektedir. Türk masallarından ise sadece *Keloğlan* (%50) ile *Nasrettin Hoca* (%16) isimleri yazılmıştır. Görüşmeye katılan toplam 50 öğrenci, kendilerine verilen kâğıtlara Batı kaynaklı 28 ayrı masal adını genel toplamda 235 kez yazmıştır. 3 adet Doğu masalının adı (*Alaattin’in Sihirli Lâmbası*, *Ali Baba ve Kırk Haramiler*; *Binbir Gece Masalları*) ise toplamda 25 kez yazmıştır. Türk masalı olarak sadece *Keloğlan* ve *Nasrettin Hoca* isimleri ise toplamda 33 kez yazılmıştır. Ayrıca çalışma kapsamında öğrencilere bildikleri masalları anlatmalarını istemiştir. Öğrencilerin anlattığı 33 masaldan 28’inin Batı menşeli masallar olduğunu tespit etmiştir. Aynı zamanda araştırma kapsamında ilköğretim 1 ve 5. Sınıf Türkçe ders kitaplarını incelemiş bu inceleme neticesinde ders kitaplarında Türk masallarıyla ilgili sadece *Keloğlan* masallarının var olduğunu, Batı masallarıyla ilgili de çok fazla malzeme olmamasına rağmen, yine de bu kitaplarda *Pamuk Prenses*, *Pinokyo* ve *Kırmızı Başlıklı Kız* resimleriyle; *La Fontaine* ile *Aisopos* (*Ezop*) ise isimleri ve metinlerinin yer aldığını tespit etmiştir.

Literatürde duygusal yön analiziyle yapılan ama sonuçlarını bu çalışmanın bulgularıyla karşılaştıramayacağımız çalışmalara da rastlamak mümkündür. Bunlardan bir tanesi “ 1. ve 4. sınıf Türkçe öğretmen adaylarının yazılarındaki mesajların duygusal yönden karşılaştırılması” (Bulut ve Türközü, 2019) adlı çalışmadır. Araştırmada 1. sınıf ile 4. sınıf Türkçe öğretmeni adaylarının yazılarındaki mesajları tek tek duygusal yön analizi ile incelemiştir. Araştırma sonucunda 1. sınıf Türkçe öğretmen adayları ile 4. sınıf Türkçe öğretmen adayları arasında 4. sınıflar lehine anlamlı bir farkın olduğu görülmüştür. Yani 4. sınıf öğretmen adayları daha çok olumlu cümle kullanmışlardır. Bu alanda yapılan bir diğer çalışma ise “5. sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerin iletmediği değerler açısından incelenmesi” (Çırak, Şahin, Özberk ve Eriş, 2014) adlı çalışmadır. Bu çalışmada ise 5. sınıf Türkçe ders kitabında bulunan 40 metinde yer alan 2173 cümle incelenmiştir. Bu metinler hem değer kategorileri açısından hem de duygusal

yön analizi açısından incelenmiştir. Duygusal yön analizi sonuçlarına göre ele alınan 15 kategoride, pozitif cümlelerin çoğunlukta olduğu saptanmıştır.

Öneriler

Masalların eğitimdeki yeri ve konumu tartışılmaz bir gerçektir. Çocuk, ana dili eğitimi başta olmak üzere dinleme, okuma, merak, araştırma, hayal etmek gibi birçok beceriyi masallarla kazanabilir. Bundan dolayı Türkçe kitaplarına masal seçerken nitelikli, çocuğun seviyesine uygun, çocuğun kişisel özelliklerine katkı sağlayacak masalların seçimine dikkat edilmelidir. Metinleri belirlerken rastgele değil de çeşitli bilimsel veriler göz önünde bulundurularak seçilmelidir.

Çocuklara kültürel kimliği kazandırmada büyük bir öneme sahip olan masallara ders kitaplarında yer verirken dış kaynaklı masalları olduğu gibi almamaya dikkat edilmeli, dış kaynaklı masallara belli bir oranda yer verilmelidir.

Masal, ait olduğu milletin geçmişten günümüze oluşturduğu maddi ve manevi unsurları beraberinde taşımaktadır. Bundan dolayı doğru bir kültürel aktarımının gerçekleşebilmesi için Türkçe ders kitaplarında yer verilecek masalarda çoğunluğu ve önceliği Türk masallarına vermemiz gerekmektedir.

Makalenin Bilimdeki Konumu

Türkçe Eğitimi ve Sosyal Bilimler Bölümü/ Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı

Makalenin Bilimdeki Özgünlüğü

Çocukların bilişsel, duygusal, sosyal, psikolojik gelişimine ve eğitimine katkılarının yanında kültürel değerlerin aktarımında önemli bir görevi yerine getiren masalların ders kitaplarına alınırken ele alınış ve sunuluş biçimi, dil ve kültür aktarımında önemli bir role sahiptir.

Masalların eğitimdeki yeri ve konumu tartışılmaz bir gerçektir. Çocuk, ana dili eğitimi başta olmak üzere dinleme, okuma, merak, araştırma, hayal etmek gibi birçok beceriyi masallarla kazanabilir. Bundan dolayı Türkçe kitaplarına masal seçerken nitelikli, çocuğun seviyesine uygun, çocuğun kişisel özelliklerine katkı sağlayacak masalların seçimine dikkat edilmelidir. Metinleri seçerken rastgele değil de çeşitli bilimsel veriler göz önünde bulundurularak seçilmelidir. Bu araştırma, duygusal analiz yöntemi göz önünde bulundurularak masalların çocuğun gelişim düzeyine uygunluğunu belirlemesi açısından önemli görülmektedir.

Kaynaklar

- Bulut, K. & Turkozu, O. (2019). Affective comparison of messages in narrative texts of first- and fourth-grade preservice Turkish teachers . *Educational Policy Analysis and Strategic Research*, 14(3), 26-40.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F., (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çevik, M. (2008). Türkiye’de batı masalları ve çocuklarımız. *Gazi Türkiyat Dergisi*, 3, 115-130.
- Çırak, G., Şahin, D. B., Özberk, E. B. ve Eriş, H. M. (2014). 5. sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerin ilettiği değerler açısından incelenmesi. *Mediterranean Journal of Humanities*, 4(1), 83-95.
- Demirel, Ş., Çeçen, M.A., Seven, S., Tozlu, N., Uludağ, M. E. (2011). *Edebi metinlerle çocuk edebiyatı* (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Dökmen, Ü. (2000). *İletişim çatışmaları ve empati*, İstanbul: Sistem.
- Güneyli, A. (2008). İncircinin Dediği adlı Kıbrıs Türk masalının kişilerarası iletişim çalışmaları açısından çözümlenmesi. *Millî Folklor*, 10 (77), 75-82.
- Kantarcıoğlu, S. (1991). *Eğitimde masalın yeri*, İstanbul: MEB Basımevi.
- Kara, Ş. ve Şençiçek, S. (2015). Yaratıcı çocuk yetiştirmede problemler ve çözüm önerileri. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 90-97.
- Karakuş, N, Işık, N. (2015). Masal türünün eğitimdeki yeri ve Türkçe ders kitaplarındaki kullanılabilirliği. *Eurasian Education Literature Journal*, 1 (3), 31-42.
- Kavcar, C. (1994). *Edebiyat ve eğitim*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Küçükbasmacı, G., Öztürk, B. (2011). İlköğretim 6, 7, 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan masal metinlerinin kültür aktarımındaki rolü. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19 (2), 671-688.
- Mert-Lüle, E. (2012). Anadili eğitimi - öğretimi sürecinde çocuk yazını ürünlerinden yararlanma ve masal türüne yönelik bazı belirlemeler. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(1), 1-12.
- Miles, M. B. and Huberman, A. M. (2016). *Nitel veri analizi* (çev. Akbaba-Altun, S. ve Ersoy, A.). (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Oğuzkan, F. (2000). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Anı.
- Özcan, D., Şara, P. (2016). Türkçe ders kitaplarında (1-4.sınıf) yer alan masalların öğretim programları ve içerik açısından incelenmesi. *Turkish Studies*, 11 (3), 1781-1796.
- Sakaoğlu, S. (2002). Gazetelerin Öbür Dili: Masal Dünyası. VI. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi-Medya ve Geleneksel Kültür Seksiyon Bildirileri. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Şahin, M. (2011). Masalların çocuk gelişimine etkilerinin öğretmen görüşleri açısından incelenmesi, *Millî Folklor*, 23 (89), 208-219.
- Şimşek, T. (2002). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Rengârenk.

- Sever, E., Memiş, A., Sever, S. (2015). Pertev Naili Boratav'ın Zaman Zaman İçinde Masal Kitabının Değerler Açısından İncelenmesi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, özel sayısı, 246-263.
- Tahiroğlu, M., Kayabaşı, O.A., Kayabaşı, R.G. (2015). Türk halk masallarının öğrencilerin insani değerlere yönelik tutumlarına etkisi, *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*, 6(4), 477-495.
- Tavşancıl, E. ve Aslan, A. E. (2001). *Sözel, yazılı ve diğer materyaller için içerik analizi ve uygulama örnekleri*. İstanbul: Epsilon.
- Temizyürek, F., Şahbaz, N.K., Gürel, Z. (2016). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Yavuz, M. (1996). *Masalların eğitim işlevleri ve dil öğretimindeki yeri*. Yayımlanmamış doktora tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yavuzer, H. (2001). *Çocuk eğitimi el kitabı* (12. Basım). İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Yavuzer, H. (2012). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Yılmaz, A. (2012). Çocuk eğitiminde masalın yeri *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25, 299-306.
- Zorbaz, K. Z. (2007). Türkçe ders kitaplarındaki masalların kelime – cümle uzunlukları ve okunabilirlik düzeyleri üzerine bir değerlendirme. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 3 (1), 87-101.

Çalışmada Kullanılan Ders Kitapları

- Bozkurt, B.Ü. ve Canlı, S. (2017). *Türkçe 6. sınıf ders kitabı*. Ankara: Başak Yayıncılık.
- MEB. (2017). *Ortaokul Türkçe 5 ders kitabı*. (1. Baskı). İstanbul: Bilnet Matbaacılık.
- Yıldırım, R. (2017). *İlköğretim Türkçe 7 ders kitabı*. Ankara: Ez-De Yayıncılık.
- Erdal, N. (2017). *İlköğretim Türkçe 8 ders kitabı*. Ankara: Dörtel Yayıncılık.

Summary

Statement of Problem

In addition to their contribution to children's cognitive, emotional, social, psychological development and education, the way tales are handled and presented in the textbooks, which play an important role in the transfer of cultural values, have an important role in the transfer of language and culture.

It is usual for the fairy-tale examples to come into our language due to the fact that the fairy tale is a universal species and the cultural exchanges between nations are accelerated in our age. However, we should consider some important criteria when buying such tales. It is necessary to pay attention to the language structure and sentence organizations when transferring the outsourced tales to our language. In addition, a child who has not fully learned his / her cultural values is influenced by foreign cultures and grows up without cultural values. For this reason, the cultural dimensions of literary texts must be taken into consideration in translation tales. In order to solve such problems, fairy tales should be taken with adaptive logic rather than translation (Temizyürek et al., 2016: 227-228).

The most important feature that enables one to be connected to life throughout his life, gives him hope and keeps him alive is his imagination. One of the most important features of fairy tales is that children develop their imagination. The dreaming individual is surrounded by life. The horizon and perspective of the child whose imagination develops also expands and becomes a productive individual who goes on the problems and seeks solutions. According to Kara and Şençiçek (2015), the way to deal with the complex problems of today's world is to train productive and innovative individuals who keep up with the developing and changing world. Productivity occurs when you dream. Children dream while playing, listening to fairy tales or building a sand castle.

When tales, whose children have such an important place in every aspect of life, are evaluated according to the emotional direction analysis, what is the level of compliance with their developmental level?

Method

The texts used in the Turkish course should be appropriate to the level of the student, which will contribute to the development of personality, aesthetic value of the text should be. Because the most important material of the Turkish course texts. The texts that are so important must be qualified. In order to have a certain knowledge about the quality of the texts in Turkish course, these texts should be analyzed by using various scientific methods. As a result of this necessity, in this study, it is aimed to examine the quality of fairy tales in Turkish textbooks taught in secondary schools in 2017-2018 academic year by emotional direction analysis method and to evaluate the texts in terms of the messages they convey.

Findings

As a result of the research, when the tales in the 5th grade Turkish textbook are examined at the sentence level, 60% of the Pigeon fairy tale consists of positive, 15% negative, 25%

ambiguous (neutral) sentences. Alis Rabbit Pursuit 42% of the fairy tale is positive, 32% is negative, 26% is composed of mixed sentences. 70% of the Snowflake tale consists of positive, 14% negative and 16% mixed sentences. According to this, it is concluded that the tales of Pigeon and Snowflake are qualified tales and these tales will contribute to the cognitive and affective characteristics of the child. However, it was concluded that the tale of Alis Rabbit Pursuit could not provide the desired quality and could not contribute to the cognitive and affective characteristics of children.

When the tales in the 6th grade Turkish textbook are examined at the sentence level, when the messages contained in the Cicadas and Ant ants are evaluated at the sentence level, 61% are positive, 30% are negative and 9% are ambiguous (neutral) sentences. When the messages of the world's travelers are evaluated at the sentence level, 67% of them are positive, 11% are negative and 22% are ambiguous (neutral) sentences. Accordingly, it was concluded that both tales will contribute to the cognitive and affective characteristics of the child.

When the tales in the 7th grade Turkish textbook are examined at the sentence level, when the messages included in the Tasa Kuşu fairy tale are evaluated at the level of the sentence, 58% are positive, 32% are negative and 8% are ambiguous (neutral) sentences. This fairy tale, in which positive messages are given in general, is due to the fact that the rate of negative expressions is 32% higher, so that the child can be emotionally, mentally and so on. It can be said that it does not have the features to provide development on different faces. When the messages contained in the Four Dude tale are evaluated at the level of the sentence, 63% are positive, 26% are negative and 11% are ambiguous (neutral) sentences. This fairy tale, in which positive messages are given in general, makes the child emotional, mental, etc. It can be said that it does not have the features to provide development on different faces.

Discussion and Conclusion

When we look at the literature, various studies have been made about the place and position of tales in education. Mert-Lüle (2012), in his study, claimed that especially the fairy-tale genre contributes to the psychological and brain development of the child during the mother tongue education process. He stated that this species could be an important literary genre in the child's development process. Yılmaz (2012) emphasized that fairy tales affect children in terms of language development as well as moral development and personality development. Şahin (2011) states that fairy tales play an important role in acquiring children's social skills and

socialization processes and transferring cultural values of societies from generation to generation. Agile (2008) "Western Tales and Children in Turkey" has led a variety of questions about the tale to students in the study says. As a result of these questions has reached remarkable results. He asked 50 students, 25 in primary and 25 in high school, to write the stories they know best. The most well-known tales among the students are the Little Red Riding Hood (82%) and Snow White and the Seven Dwarfs (78%). These are followed by Hansel and Gratel, who is also a Grimm tale with 52%. In Turkish fairy tales, only Keloğlan (50%) and Nasrettin Hoca (16%) were written. A total of 50 students, who participated in the interview, wrote the names of 28 different Western-based tales on the paper given to them in total 235 times. The names of 3 Eastern fairy tales (Alaattin's Magic Lamp, Ali Baba and Forty Thieves; Thousands of Nights) were written 25 times in total. Keloğlan and Nasrettin Hoca names were written 33 times in total. He also asked the students to tell the tales they knew. He determined that 28 of the 33 tales told by the students were Western tales. At the same time, in the scope of the research, he examined the primary and first grade Turkish textbooks. As a result of this study, there were only Keloğlan tales related to the Turkish tales in the textbooks, although there was not much material related to the Western tales, however, there was still no Snow White, Pinocchio and with picture; La Fontaine and Aisopos (Aesop) determined that their names and texts are included.